

Ярема Олег Романович

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної кібернетики
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Шильвінська Софія Русланівна

*студентка
Львівського національного університету імені Івана Франка*

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Розвиток системи українських банків дедалі з більшою очевидністю вимагає керівництва комерційних банків переходу від інтуїтивного, стихійного управління до виваженого, обґрунтованого та професійного, такого що спирається на певну аналітичну базу. У зв'язку з цим перед спеціалістами комерційних банків, їх діловими партнерами, державними наглядовими органами постає питання про необхідність застосування певних методів і прийомів, які б надавали інформацію про поточний та майбутній стан банку, його потенційні можливості, слабкі сторони тощо.*

У статті розглянуто методи покращення фінансової стійкості комерційних банків та шляхи її підвищення, значення її для розвитку економіки. Обґрунтовано вагомість фінансової стійкості в діяльності фінансово-кредитних установ.

***Ключові слова:** Фінансова стійкість, платоспроможність, кредитоспроможність, нормативи НБУ, активи, власний капітал, фінансові ризики.*

Актуальність проблеми. Запровадження нових методів при оцінці фінансового стану комерційних банків влучно демонструє деяка статистика опублікована НБУ: кількість комерційних банків, згідно з Державним реєстром, в кінці 1995 року становила 230 банків, а наприкінці 2002 року вже лише 182 банка (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Окремі дані про комерційні банки України за період 1995-2002 роки

Роки	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Кількість банків на кінець року	230	229	227	214	203	195	189	182
Кількість ліквідованих банків	1	11	10	16	11	9	9	10

Таким чином, згідно з наведеними даними, бачимо, що за 8 років було ліквідовано 77 комерційних банків. Навіть враховуючи процес появи нових банків протягом 6-ти вказаних років, ймовірність співпраці з потенційним банкрутом на початку 1996 року була занадто високою (близько 20 %, якщо припустити, що новостворені, за вказаний період, банки не потрапили у список ліквідованих).

Якщо ж додати, що в Україні й на сьогодні імплементація ефективного інституту банкрутства відбувається занадто повільно: процедура банкрутства дебітора триває приблизно 3-4 роки, а частка повернених боргів становить 5% [2], то можна стверджувати, що помилка при підборі банку-партнера є неприпустимою розкішшю для суб'єктів економіки України, яка вперше за одинадцять років демонструє деяке пожвавлення. У зв'язку з цим, аналіз фінансового стану комерційного банку як ділового партнера, розробка й застосування методів розрахунку імовірності повної втрати ліквідності банківської установи з метою прийняття адекватних управлінських рішень, залишаються вкрай актуальними темами в діловому та науковому світі.

Багаторічні спостереження краху банків, переконують, що банк не одразу втрачає свою фінансову стійкість і не одразу стає банкрутом –

проблеми починаються з нестачі ліквідності. Найчастіше основною причиною банкрутств комерційних банків стають прорахунки в управлінні основними видами банківських ризиків і перед усім ризиком ліквідності [3-4]. На жаль у постійному конфлікті між спробами видати якомога більше позичок, щоб забезпечити високу норму прибутку, і підтримкою потрібного рівня ліквідності, що зумовлює необхідність володіння певними резервами, найчастіше перемагає перше.

У зв'язку з цим, проблеми підвищення фінансової стійкості та прибутковості комерційних банків, аналіз фінансового стану комерційного банку як ділового партнера, розробка й застосування методів розрахунку імовірності повної втрати ліквідності банківської установи з метою прийняття адекватних управлінських рішень, залишаються вкрай актуальними темами в діловому та науковому світі.

Мета дослідження. Дослідження теоретичних основ фінансової стабільності та ліквідності комерційних банків, обґрунтування методичних підходів до аналізу стану цих показників та розробка конкретних рекомендацій та пропозицій щодо їх практичного використання в банківській системі України.

Виклад основного матеріалу. Щоб розробити максимально достовірну математичну модель управління банківською ліквідністю, яка здійснювала б формалізований вибір між різними стратегіями управління банківською ліквідністю та відповідала б сучасній практиці ведення банківської справи в Україні, необхідно:

1. Використати максимально деталізований баланс банку, що дасть можливість врахувати більшість ризиків, притаманних банківській діяльності.

2. Як обмеження моделі необхідно використати як найбільший обсяг показників, що характеризують стан банку щодо ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та надійності.

3. Враховуючи необхідність планування руху грошових коштів, у плануванні банківської діяльності доцільно встановлювати індикативні граничні обмеження як на обсяги деяких статей банківського балансу, так і на показники, що характеризують прибутковість діяльності банку – зокрема на відсоткову маржу та норми доходності [1].

Для комерційного банку, як і будь-якого іншого підприємства, загальною основою ліквідності виступає забезпечення прибутковості виробничої діяльності (виконуваних операцій). У той же час особливості його роботи як установи, що засновує свою діяльність на використанні коштів клієнтів, диктує необхідність застосування специфічних показників ліквідності [3]. Максимальна специфічна ліквідність досягається при максимізації залишків у касах і на кореспондентських рахунках стосовно інших активів. Максимізація прибутку потребує не збереження коштів, а їх використання для видачі позичок і здійснення інвестицій.

До основних питань управління ліквідністю з врахуванням факторів прибутковості були віднесені: прагнення банку мінімізувати витрати, виконувати формальні та неформальні зобов'язання, задовольняти нерегламентовані потреби у кредитах з врахуванням існуючої практики регламентування з боку контролюючих органів.

Інформаційне забезпечення задачі складає бухгалтерський баланс банку з врахуванням факторів економічного середовища: норм резервування, процентних ставок за розміщенням та залученням капіталу, доходність від вкладень тощо [2].

З огляду на структуру банківського балансу введемо позначення :

a_1 – каса та коррахунок НБУ, a_2 – рахунки в інших банках, a_3 – кредитний портфель, a_4 – ОВДП, a_5 – цінні папери, a_6 – основні засоби, a_7 – інші активи,

p_1 – статутний капітал, p_2 – інший капітал, p_3 – результат року, p_4 – кошти бюджету, p_5 – кредити від інших банків, p_6 – рахунки банків, p_7 –

рахунки юридичних осіб, p_8 – депозити юридичних осіб, p_9 – вклади населення, p_{10} – інші пасиви.

За правилами складання банківського балансу виконується балансова рівність між активами та пасивами:

$$\sum_{i=1}^7 a_i^0 = \sum_{j=1}^{10} p_j, \quad (1)$$

Значення показників банківського балансу є заданими (позначені як

a_i^0 , $i=1,7$ – статті активу,

p_j^0 , $j=1,10$ – статті пасиву, на початок періоду).

Кінцевих значень банк досягне, змінивши початкові статті [10]. Частина змін у статтях протягом періоду планування може бути описана в числовому виразі на початку періоду планування:

a_i^* , $i=1,7$ – плановані зміни статей активу,

p_j^* , $j=1,10$ – плановані зміни статей пасиву,

Інші зміни:

x_i , $i=1,7$ – додаткові зміни статей активу,

y_j , $j=1,10$ – додаткові зміни статей пасиву.

Значення статей балансу на кінець періоду знаходиться з наступних співвідношень:

$$a_1 \geq a_0 + x_1 + r * (\sum_{j=6}^9 o_j), \quad (2)$$

де r – ставка обов'язкового резервування

$$\begin{aligned} a_i &= a_i^0 + x_i + a_i^*, i = 1,7, \\ p_j &= p_j^0 + y_j + p_j^*, j = 1,10, \end{aligned} \quad (3)$$

де w – коефіцієнт розподілу прибутку, $w \in [0,1]$, які встановлюються керівництвом банку

$$p_1 = (1 - w)p_1^0 + \Pi, \quad (4)$$

де Π – величина прибутку поточного року

Прибуток банку знаходиться як різниця процентних та непроцентних доходів (D_p , D_{np}) та витрат банку (V_p , V_{np}) відповідно.

Витрати на податок на прибуток складають $\mu\%$ від величини прибутку, де μ – ставка оподаткування прибутку банків, або, в термінах моделі

$$V_{tax} = \mu(D_p + D_{np} - V_p + V_{np}), \quad (5)$$

Тоді цільовою функцією моделі є прибуток банку після оподаткування на кінцевий період:

$$\Pi = D_p + D_{np} - V_p + V_{np} - V_{tax} = (1 - \mu)(D_p + D_{np} - V_p + V_{np}) \rightarrow \max, \quad (6)$$

Як обмеження моделі використовуються показники ліквідності: миттєвої (H_4), поточної (H_5) та короткострокової (H_6), які використовуються НБУ. Крім цих основних параметрів оцінки діяльності банку можуть ще розраховуватися ще ряд інших допоміжних показників: показник загальної ліквідності, платоспроможність, платоспроможність з врахуванням ризиків, частка високоліквідних активів [5].

$$H_4 = \frac{a_1 + a_2}{p_1 + p_4} \geq 0,2 ,$$

$$H_5 = \frac{a_1 + a_2 + a_3 + a_4 + a_5 + a_6}{p_1 + p_2 + p_3 + p_4 + p_5 + p_6} \geq 0,3 , \quad (7)$$

$$H_6 = \frac{a_1 + a_2 + a_3}{p_1 + p_2 + p_3 + p_4 + p_5 + p_6} \geq 0,2 ,$$

Розв'язок моделі визначає числові значення x_i , $i=1,7$, y_j , $j=1,10$, за допомогою яких розраховуються величини a_i , $i=1,7$, p_j , $j=1,10$, і таким чином визначається цілісний баланс банку на кінець періоду планування [8].

У такій постановці x_i , $i=1,7$, y_j , $j=1,10$ є змінними управління, тобто за визначених вимог на ліквідність та прибутковість банку відомі обсяги залучених та розміщених коштів з метою підтримки банківської ліквідності. Керівництво банку, враховуючи прибуток та обмеження ресурсів залучає або розміщує кошти протягом періоду планування в обсягах, описаних x_i , $i=1,7$, y_j , $j=1,10$, і досягає того рівня ліквідності, який закладено в умовах задачі[4].

Для аналізу діяльності банку використано звітні дані (умовні) балансу ПАБ "Укрсоцбанк" станом на 01.01.2010р. Ці дані зображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Баланс публічного акціонерного банку «Укрсоцбанк»

АКТИВ	На 01.01.2019р., (млн.грн.)
1. Коррахунок в НБУ	23716
2. Коррахунки в інших банках	21762
3.Кредитний портфель	124258
4.ОВДП	36906
5. Цінні папери в портфелі Банку	7390
6.Основні засоби	21676
7.Інші активи	43196
Сумарні активи	278904
ПАСИВ	На 01.01.2019р., (млн.грн.)
Статутний капітал	22502
Інший капітал	35168
Результат року	1218
Кошти бюджету	0
Кредити від інших банків	96722
Рахунки банків	18812
Рахунки юридичних осіб	26788
Депозити юридичних осіб	4568
Вклади населення	33962
Інші пасиви	39164
Сумарні пасиви	278904

На основі наведених вище звітних даних потрібно, враховуючи прибуток та обмеження ресурсів залучати або розміщувати кошти протягом періоду планування в обсягах, описаних x_i , $i=1,7$, y_j , $j=1,10$, і досягати того рівня ліквідності, який закладено в умовах задачі. А також розрахувати цілісний баланс банку на кінець періоду планування [9].

Алгоритм оптимізації операцій комерційного банку наступний:

1. Маючи звітний баланс банку знаходимо за допомогою пакета програмного забезпечення невідомі значення додаткових змін статей балансу x_i та y_j , які б задовільняли обмеженням ліквідності та платоспроможності.

2. Обчислюємо додаткові змінні та співвідношення для подальших розрахунків.

3. Розраховуємо плановий баланс банку, який задовільняє встановленим обмеженням на ліквідність та платоспроможність і при цьому максимізує прибуток[6].

Застосувавши пакет Excell, ми отримали числові значення x_i , $i=1,7$, y_j , $j=1,10$, за допомогою яких розраховуються планові величини a_i , $i=1,7$, p_j , $j=1,10$, і таким чином визначається цілісний баланс банку на кінець періоду планування.

Зміни статей активу:

$x_1=9859,41$ млн.грн.

$x_2=1193,82$ млн.грн.

$x_3=104947,02$ млн.грн.

$x_4=24768,04$ млн.грн.

$x_5=2000,00$ млн.грн.

Зміни статей пасиву:

$y_5=3413,63$ млн.грн.

$y_6=90000,00$ млн.грн.

$y_7=1650,18$ млн.грн.

$y_8=1065,39$ млн.грн.

$y_9=27601,27$ млн.грн.

Маючи основні змінні та співвідношення за деякий звітний період та враховуючи обмеження ліквідності, які встановлені нормативно, знаходимо планові значення статей балансу банку, що дозволяють ефективно залучати і розміщувати кошти протягом періоду планування[15].

При знайдених додаткових змінах статей звітнього балансу банк одержить прибуток в плановому періоді в сумі 9069,70 млн.грн., який суттєво більший за прибуток, який банк отримав у звітньому періоді [23].

Для наочного порівняння звітнього балансу з плановим зобразимо їх графічно:

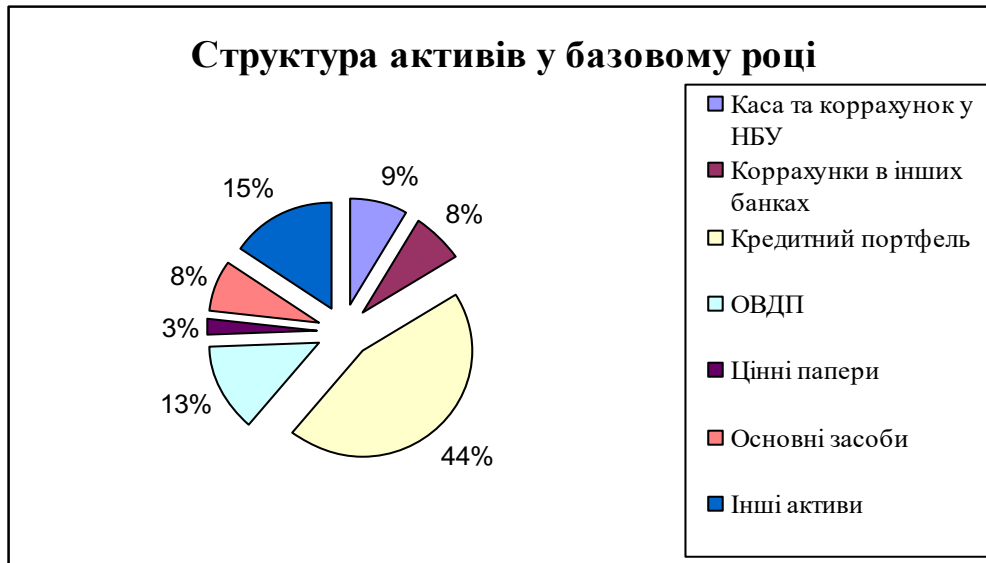

Рис. 1. Структура активів у звітному періоді

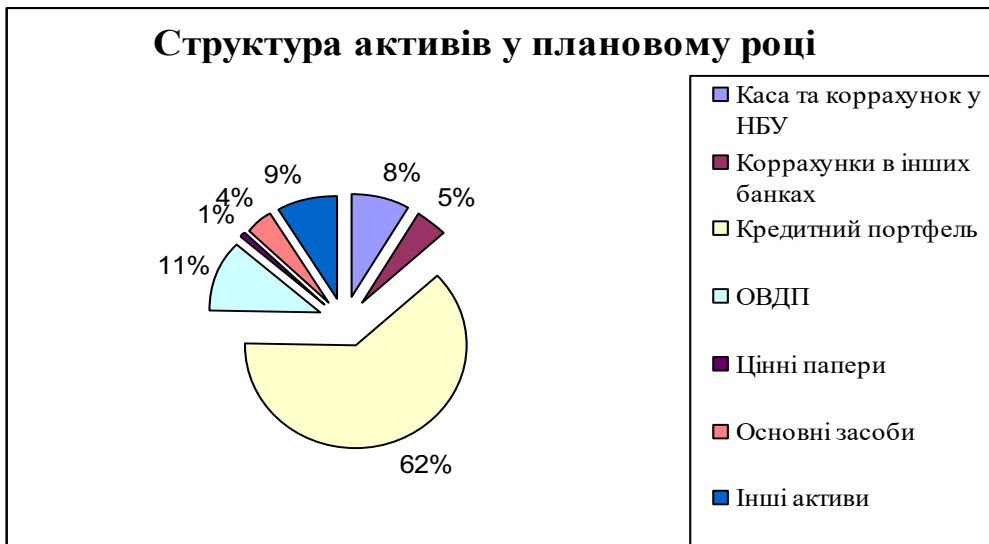

Рис. 2. Структура активів у плановому періоді

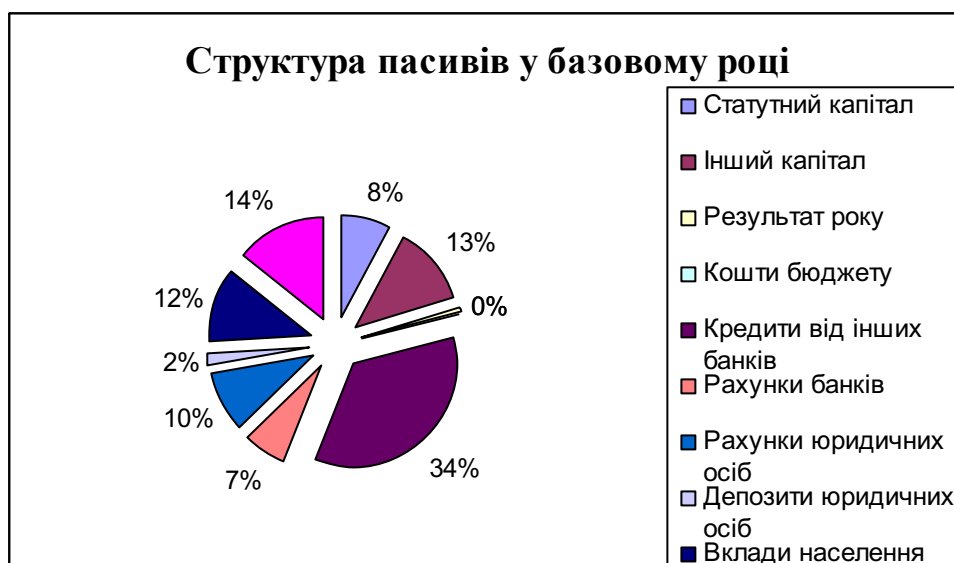

Рис. 3. Структура пасивів у звітному періоді

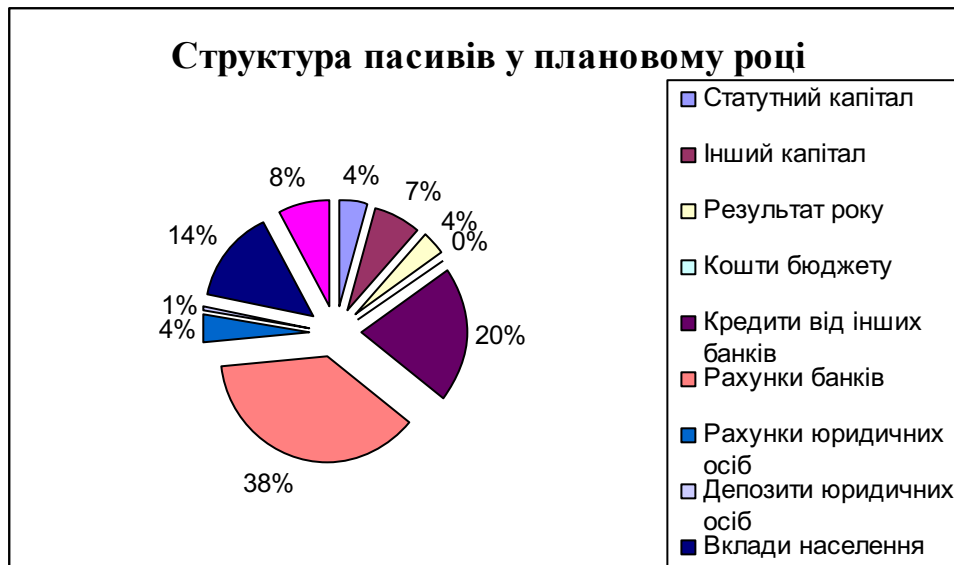

Рис. 4. Структура пасивів у плановому періоді

Проаналізувавши (рис. 1.) та (рис. 2.), а також (рис. 3.) та (рис. 4.) очевидним є суттєве збільшення в структурі активів планового періоду величини кредитного портфелю, а в структурі пасивів збільшились рахунки банків [20].

Банк повинен визначати потребу в ліквідних коштах хоча б на короткострокову перспективу. Як уже відзначалося, прогнозування цієї потреби може здійснюватися двома методами. Один із них припускає аналіз потреб у кредиті й очікуваному рівні внесків кожного з головних клієнтів, а інший - прогнозування обсягу позичок і внесків [11]. Обидва розглянутих методи мають недолік: вони спираються на середній, а не граничний рівень ліквідності. Це може бути достатнім для оцінки ліквідності банківської системи в цілому, але воно не підкаже керівництву окремого банку, яка повинна бути його касова готівка на наступному тижні, щоб покрити вилучення внесків і заявки на кредит [7]. Тільки аналіз рахунків окремих клієнтів банку дозволяє йому визначити потреби в готівці на даний момент.

У вирішенні цього завдання допоможе також попереднє вивчення господарських і фінансових умов на місцевому ринку, специфіки клієнтури, можливостей виходу на нові ринки, а також перспективи розвитку

банківських послуг, у тому числі, відкриття нових видів рахунків, проведення операцій по трасту, лізингу, факторингу і т.д [8]. Причому, крім місцевих чинників, необхідно враховувати також і загальнонаціональні. Наприклад, зміни в грошово-кредитній політиці, у законодавстві і т.д.

Виходячи зі спрогнозованого розміру необхідних ліквідних коштів банку потрібно сформувати ліквідний резерв для виконання непередбачених зобов'язань, поява яких може бути викликано зміною стану грошового ринку, фінансового положення клієнта або банку партнера [21].

Підтримка ліквідності на необхідному рівні здійснюється за допомогою проведення визначеної політики банку в області пасивних і активних операцій, вироблюваної з урахуванням конкретних умов грошового ринку й особливостей виконуваних операцій [22]. Тобто банк повинний розробити грамотну політику управління активними і пасивними операціями.

При цьому в управлінні активами банку варто звернути увагу на наступні моменти:

- Управління готівкою повинно бути більш ефективним, тобто необхідно планувати притоки і відтоки готівки і розробити графіки платежів.
- Терміни, на які банк розміщає кошти, повинні відповідати термінам притягнутих ресурсів. Не припустимо перевищення коштів на рахунках активу над коштами на рахунках пасиву[16].

Акцентувати увагу на підвищенні рентабельності роботи в цілому і на прибутковості окремих операцій зокрема. Так в управлінні кредитним портфелем необхідно:

- контролювати розміщення кредитних вкладень по ступені їхнього ризику, форм забезпечення повернення позичок, рівню прибутковості. Кредитні вкладення банку можна класифікувати з врахуванням ряду критеріїв (рівень кредитоспроможності клієнта, форма забезпечення повернення кредиту, можливість страхування позичок, оцінка надійності кредиту економістом банку та ін.) Частка кожної групи кредитів у загальній

сумі кредитних вкладень комерційного банку і її зміна є основою для прогнозування рівня коефіцієнта ліквідності, показує можливість продовження старої кредитної політики банку або необхідність її зміни. Групування позичок по окремих позичальниках, здійснюване за допомогою ЕОМ, дозволяє щодня контролювати рівень коефіцієнтів ліквідності;

- аналізування розміщення кредитів за термінами їх погашення, здійснюване шляхом групування залишків заборгованості по позичкових рахунках з урахуванням термінових зобов'язань або оборотності кредитів на шість груп (до 1 міс.; від 1 до 3 міс.; від 3 до 6 міс.; від 6 до 12 міс.; від 1 до 3 років; понад 3 років), що є основою для прогнозування рівня поточної ліквідності балансу банку, розкриття «вузьких» місць у його кредитній політиці;

- аналізувати розміщення кредитів за термінами на основі бази даних. Зокрема, розроблений метод аналізу майбутнього погашення і майбутньої видачі кредитів у найближчі 30 днів по окремих клієнтах і видах позичок (на основі кредитних договорів і оборотності кредитів), що дозволяє контролювати вивільнення ресурсів або виникнення потреби в них [17]. Такий аналіз можна робити щодня, а також з врахуванням даних кредитних договорів, що знаходяться на стадії проробки. Результати аналізу можуть використовуватися комерційними банками для оперативного вирішення питань при купівлі або продажі ресурсів. Такий аналіз розкриває глибинні, приховані процеси, виявляє ті тенденції, що при інших незмінних обставинах можуть викликати падіння рівня ліквідності і платоспроможності комерційного банку, дає можливість попередити ці наслідки шляхом внесення корективів у політику банку [19].

- краще вивчати кредитоспроможність позичальників;
- обмежити розмір кредиту, наданого одному позичальнику частиною власних коштів;

- видавати кредити можливо більшому числу клієнтів при зберіганні загального обсягу кредитування;
- підвищити повернення кредитів, у тому числі за рахунок більш надійного забезпечення;
- вжити заходів по стягненню простроченої позичкової заборгованості і нарахованих відсотків за користування кредитами;

Змінити структуру активів, тобто збільшити частку ліквідних активів за рахунок достатнього погашення кредитів, розчищення балансу шляхом виділення на самостійний баланс окремих видів діяльності, збільшення власних коштів, одержання позик в інших банків і т.п. [12].

Працювати над зниженням ризику операцій. При цьому необхідно пам'ятати, що термінові заходи, що починаються кредитними інститутами для підтримки своєї ліквідності і платоспроможності, як правило, пов'язані з ростом витрат банку і скороченням їхнього прибутку. Управління ризиками незбалансованості балансу і неплатоспроможності банку знижує можливі збитки банків, створює міцну основу для їхньої діяльності в майбутньому. Система управління ризиками незбалансованості балансу і неплатоспроможності банку орієнтується на вимоги Національного банку країни про дотримання комерційними банками встановлених норм ліквідності і платоспроможності [13]. Для розпізнавання ризиків незбалансованості ліквідності балансу і неплатоспроможності комерційного банку потрібне створення спеціальної системи щоденного контролю за рівнем приведених вище показників ліквідності, аналізу чинників, що впливають на їхню зміну. Для цього доцільне створення бази даних, що дозволяє оперативно одержувати всю необхідну інформацію для здійснення аналітичної роботи, на основі якої буде формуватися політика банку [14]. У якості джерела для формування бази даних мною розглядаються як укладені так і ті що проробляються кредитні і депозитні договори, договори про позики в інших банків, відомості про потребу в кредиті під товари

відвантажени, термін оплати яких не наступив, щоденне зведення оборотів залишків по балансових рахунках, щоденна відомість залишків по особових рахунках, відомості по позабалансових рахунках, відомості про оборотність кредитів і т.п. [20].

Рекомендації щодо управління пасивами банку:

- застосовувати метод аналізу розміщення пасивів по їх термінах, що дозволяє управляти зобов'язаннями банку, прогнозувати і змінювати їхню структуру в залежності від рівня коефіцієнтів ліквідності, проводити зважену політику в області акумуляції ресурсів, впливати на платоспроможність.

- розробити політику управління капіталом і резервами;

- стежити за співвідношенням власного капіталу до притягнутого;

- проаналізувати депозитну базу банку;

- звернути увагу на структуру депозитів: термінові й ощадні депозити більш ліквідні, чим депозити до запитання;

- визначити стратегію підтримки стійкості депозитів. Частиною такої стратегії виступає маркетинг – підвищення якості обслуговування клієнтів з тим, щоб вони залишалися вірними банку і під час кризових ситуацій. Підвищення термінів ощадних депозитів, їхньої середньої суми також пом'якшує коливання депозитів під час криз;

- враховувати не тільки стабільність, але і джерело депозитів, тобто депозити фізичних осіб більш надійні, чим депозити юридичних осіб, у силу розходжень у розмірах внесків.

- привести у відповідність врахування кредитних ресурсів;

- оцінювати надійність депозитів і позик, отриманих від інших кредитних установ;

- скоротити зобов'язання до запитання за допомогою перегрупування пасивів за їх термінами [5].

У цілому ж, для розпізнавання ризиків небалансованості ліквідності балансу і неплатоспроможності комерційного банку потрібне створення

спеціальної системи щоденного контролю за рівнем наведених у розділах показників, аналізу чинників, що впливають на їхню зміну. Для цього доцільно створення бази даних, що дозволяє оперативно одержувати всю необхідну інформацію для здійснення аналітичної роботи, на основі якої буде формуватися політика банку [8]. У якості джерела для формування бази даних банком можуть розглядатися укладені і ті, що проробляються кредитні і депозитні договори, договори про позики в інших банків, відомості про планову потребу в кредиті, щоденні відомості оборотів залишків по балансових рахунках, щоденні відомості по особових рахунках, відомості по позабалансових рахунках, відомості про оборотність кредитів і т.п.

На основі бази даних банком щодня повинні розкриватися значення показників платоспроможності і ліквідності і проводитися аналіз перспектив розвитку операцій банку з врахуванням норм платоспроможності і ліквідності [15]. Це дозволяє взаємопов'язати вирішення питань по розміщенню коштів, залученню ресурсів, збільшенню власних коштів банку, розширенню участі банку в інших підприємствах і банках, щодо пошуку джерел додаткових прибутків і розвитку нових операцій комерційного банку з вимогами дотримання його ліквідності і платоспроможності. Розглянутий аналіз дає можливість передбачати різноманітні зміни рівня ліквідності і платоспроможності комерційного банку і своєчасно прийняти необхідні заходи для його стабілізації [23].

Висновки. Аналіз ситуації, яка склалася в банківській сфері свідчить, що більшість банків зазнають фінансового краху в зв'язку з надзвичайно ризикованою кредитною політикою. Чимало банків мають сьогодні збитки тому, що займалися кредитуванням комерційних структур, які будували свій бізнес на інфляційних процесах. За оцінкою експертів, близько половини сум не повертається клієнтами.

Проблеми діяльності комерційних банків, в тому числі і в галузі надання кредитів, пов'язані із загальною нестабільністю економічної і

політичної системи України, суттєвою причиною виникнення проблеми є недосконале внутрішньобанківське управління. Для покращення діяльності банкам необхідно дотримуватися принципів управління кредитною діяльністю, проводити всі етапи управління кредитними ризиками. Крім того керівництво комерційного банку повинно вибирати досвідчений персонал, який здатний приймати правильні рішення щодо надання кредитів тим чи іншим позичальникам.

Суттєвим чинником у забезпеченні фінансової стабільності банку є дотримання ним певних принципів діяльності, а саме:

- принципу задовільності фінансового стану;
- принципу наявності мети, політики та стратегії, котрі забезпечують розвиток банку;
- принципу правової досконалості;
- принципу виваженості соціально-кадрової політики;
- принципу структурної та функціональної мобільності;
- принципу технічної озброєності; принципу сприятливості зовнішнього середовища.

Вихідними домінантами при формуванні підходів до визначення поняття внутрішньої фінансової стійкості комерційного банку є стійкість капіталу та ресурсна стійкість.

З точки зору впливу на фінансову стійкість банку визначальними внутрішніми факторами є концепція розвитку банку, його внутрішня політика, яка обумовлює розподіл активів і формування пасивів таким чином, щоб забезпечити:

- 1) надійність, що виражається в достатньому розмірі капіталу та обґрунтованому розподілі активів за функціональними групами на умовах повернення;
- 2) ліквідність, що проявляється в управлінні портфелем активів за умовами терміновості;

- 3) рентабельність, що виражається в максимізації дохідності активних операцій та одночасній мінімізації витрат на залучення коштів.

Література

1. Мартіросян А. Концепція функціонування комерційних банків в системі кредитного ринку України // Економіка проблеми теорії та практики, вип. 69. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. – С. 22-25.
2. Клименко Т. В. Банківська система України і напрями її розвитку // Фінанси України. – 2002, – №4. – С. 104-109.
3. Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2004 року // Вісник НБУ. – 2004. – № 8. – С. 3
4. Смовженко Т., Хміль Л. Проблеми вдосконалення діяльності комерційних банків в економіці України // Економіка України. – 2001. – №1. – С. 163-165.
5. Онищенко О. В. Основи банківської справи: Навч. посіб. – Полтава: ПДТУ, 1999. – 163 с.
6. Ходаківська В. П., Данілов О. Д. Ринок фінансових послуг: Навч. посіб. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501 с.
7. Луців Б. Інституційні особливості банків як учасників ринку цінних паперів // Банківська справа. – 2001. – № 6. – С. 11-13.
8. Потійко Ю. Особливості формування і розвитку капіталу українських банків // Вісник НБУ. – 2002. – №5. – С. 17-20.
9. Методичні рекомендації щодо економічного аналізу діяльності комерційного банку // Вісник НБУ. – 1999. – №4. – С. 35-38.
10. Коваль С. Л. Основні аспекти акумулювання фінансових ресурсів комерційних банків // Актуальні проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: Зб. наук. статей. – Харків: Основа, 2001. – С. 52-57.

11. Довгань Ж. М. Оптимізація ресурсної бази комерційного банку // *Фінанси України*. – 2001. – №6. – С. 128-134.
12. Туган-Барановський М. І. Політична економія: Курс популярний. – К.: Наукова думка, 1994. – 262 с.
13. Шиллер Р. І. Оптимізація обсягів і структури залучених і запозичених коштів для досягнення фінансової стійкості // *Фінанси України*. – 1997. – №12. – С. 47-53.
14. Внукова Н. Н. Банковские операции: расчетное и кредитное обслуживание предприятий: Учебное пособие. – Харьков: ОАО "Модель вселенной", 2002. – 512 с.
15. Андреев А. Ринок банківських послуг в Україні: основні тенденції його розвитку // *Банківська справа*. – 1999. – №5. – С. 52-53.
16. Луців Б.Л. Формування портфеля корпоративних цінних паперів // *Фінанси України*. – 2001. – №10. – С. 139-144.
17. Кирилюк С. Валютні операції в комерційних банках // *Банківська справа*. – 1998. – №1. – С. 16-22.
18. Потійко Ю. А. Розподіл банківських активів в Україні // *Фінанси України*. – 2002. – №6. – С. 87-94.
19. Лобанова А. П. Перспективи розвитку ринку нетрадиційних банківських послуг. – *Фінанси України*. – 2003. – №3. – С. 133-139.
20. Пруський С. Проблеми планування портфеля активних банківських операцій // *Банківська справа*. – 2002. – №2. – С. 16-19.
21. Моделирование экономики: Учебное пособие / Клебанова Т. С. Забродський В. А. Полякова О. Ю. Петренко В. Л. – Харьков: Изд. ХГСУ, 2001. – 140 с.
22. Вітлінський В.В., Верченко П. І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навчально-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: Кнеу, 2000. – 292 с.

23. Ключко Л. Регулювання фінансової стійкості комерційних банків на основі прогнозування тенденцій динаміки основних показників їх діяльності // Вісник НБУ. – 2000. – №5. – С. 55-56.